

Ooit hebben jullie besloten je levens met elkaar te verbinden. Als gemeente van Christus waren wij er getuige van hoe de een de ander toezegde er voor elkaar te zijn.

Bert en Simone zijn 21 jaar getrouwd geweest. „We hebben jarenlang voor ons huwelijk gevochten. Maar we deden allebei de ander onbedoeld pijn en waren niet in staat om dat op te lossen.” Bert: „Ik ontmoette iemand bij wie het wel goed ging. We zijn nog twee jaar bij elkaar gebleven. Ik zag wat zij nodig had, maar kon dat met de beste wil van de wereld niet geven. Als ik het zou opbrengen, kon ik mezelf niet meer zijn. Het werd duidelijk dat we elkaar tekort zouden doen als we bij elkaar bleven.” Het stel besluit een punt achter de relatie te zetten. Simone blijft met zoon Joost in het oude huis wonen. Bert trekt in bij zijn nieuwe vriendin.

Wij laten je niet alleen met de pijn, de schuld, de kwetsuren en het onbegrip.

Op voorstel van hun predikant deden ze mee aan een echtscheidingsritueel. Dat gebeurde op 6 mei 2008, een dag voordat Bert uit huis gaat. En thuis – in de kerk ging ze te ver – in aanwezigheid van een bevriend echtpaar. „Dat was goed. Onze vrienden vertegenwoordigden de kerkelijke gemeente en we konden er later met hen over doorpraten.”

Later informeerde de dominee kerkleden via het kerkblad. Het gescheiden paar krijgt 'ontzettend veel positieve en hartverwarmende reacties'. Bert: „Ze vonden het mooi dat we lieten zien dat dat je op een volwassen manier uit elkaar kan gaan.”

Op de avond van het ritueel zitten Simone en Bert met hun zoon op de blauwe bank in het midden van de woonkamer tegenover de open haard. De dominee zit op een rieten stoel links van hen; aan de andere kant zit het bevriende stel op de tweezitsbank. De huisdienst van een half uur begint met het aansteken van de paaskaars. Dan volgen een

schuldbelijdenis en een belofte van Gods nabijheid. Ze geven elkaar de ringen terug en beloven Joost dat ze goede ouders zullen zijn. Ze krijgen de opdracht om elkaar te blijven aanvaarden op hun nieuwe weg in het spoor van Gods liefde. Na het lezen van de trouwtekst en een dankpsalm krijgen ze de zegen mee voor hun nieuwe leven. De sfeer was 'emotioneel, veilig, verdrietig en intiem', zegt Bert. Simone vond het 'betrok-

De ring blijft bewaard als teken van blijvend ouderschap

ken, open, warm en verdrietig’.

Tegenover U, God, die ons leven omvat en tegenover elkaar erkennen wij onze onmacht, belijden wij ons falen, dat wij elkaar niet langer kunnen dragen.

Deze schuldbelijdenis noemt Simone essentieel. „Richting onze zoon, zodat hij ziet dat het ons spijt. En richting God om met hem in het reine te komen. Wij hebben onze belofte van trouw verbroken. De schuldbelijdenis pint je niet vast, maar maakt dat je weer verder kunt.”

Bert heeft moeite met 'schuld'. 'Onvermogen' vindt hij beter. „Ik ben gegaan voor het 'tot de dood ons scheidt'. Dat is niet gelukt. Ik geloof niet dat God vraagt om een huwelijk in stand te houden waar je niet tot je recht komt en je de ander niet gelukkig maakt. Mijn schuld was hooguit dat ik Simone niet kon geven wat ze nodig had. Ik kan God recht in de ogen kijken. Als je op een goede manier afscheid neemt, geloof ik dat het klaar is.”

Hij zal helen wie gebroken is, het geschondene met verzoening bedekken en ons onvermogen met liefde voltooien.

Simone worstelde jaren met de vraag of ze wel mocht scheiden. Vanwege Joost, maar ook vanwege de kerkelij-

ke trouwbelofte. „Het is belangrijk dat God erbij is en dat er wordt uitgesproken dat je mag leven uit vergaving. Tegelijkertijd markeert het ritueel de nieuwe start en de nieuwe weg die we mogen gaan.”

Bert twijfelde eerst aan het nut van het scheidingsritueel. Inmiddels raadt hij het aan, 'als je er toe in staat bent'. „Het is een goede manier om je huwelijk af te sluiten. Van werking veranderen is ook niet goed zonder een moment van afscheid. Vrienden hoefden geen partij te kiezen, omdat we er zelf volwassen mee omgingen.”

Moge deze ring bewaard blijven als symbool van onze onopgeefbare band als ouders van Joost.

Bert: „Voor Joost is het ritueel goed geweest. Hij weet dat we zijn papa en mama blijven en dat we voor hem blijven zorgen.”

Joost (15) mocht zelf kiezen of hij erbij wilde zijn. Via e-mail laat hij weten dat hij het eerst maar niets vond. „Te stijf en te formeel.”

Maar hij had het fout, schrijft hij nu. „Ik heb gehuild en was niet echt blij, maar het heeft me wel geholpen om beter met de scheiding om te gaan. Het was een soort afsluiting en zal me altijd bijstaan als keerpunt in mijn leven.”

Joost gelooft dat zijn ouders 'een soort kracht van God krijgen om goede ouders te zijn, omdat ze dat aan Hem gevraagd hebben'. Hij voelt zich 'gezegend' met zijn ouders: ze praten gewoon met elkaar en doen veel om het hem zo plezierig mogelijk te maken.

Joost kan goed opschieten met de vriendin van zijn vader en is blij dat zijn moeder dat ook kan. „Ik mag altijd naar mijn vader toe, dat is bij andere gescheiden ouders nog wel eens moeilijk.”

Bert denkt dat het ritueel ook verkeerd uit kan pakken. „Kinderen hebben hun antennes tot het maximum uitgeschoven. Want het gaat over hen. De inhoud van het ritueel moet stoken met wat je zelf vindt en voelt, anders wordt het een vertoning. Je moet er geen rekeningen

mee vereffenen. Kinderen voelen dat haarfijn aan en ook voor jezelf is dat vervelend." Vooral in de schuldbelijdenissen liggen bronnen voor ruzie, meent hij. Ook de predikant vindt hij belangrijk. „Die heeft ons heel goed begeleid. Maar als hij er niet goed mee omgaat, kan het mensen beschadigen.”

Dat de zoon van Gods aangezicht over jou zal opgaan en jij mag opstaan. Dat zijn aangezicht over jou zal lichten op de weg die je gaat. Dat deze God ons allen zal zegenen met het licht van zijn ogen! Amen.

De namen van Bert, Simone en Joost zijn om privacyredenen gefingeerd.

Kerken over echtscheiding

De Protestantse Kerk in Nederland heeft liturgische teksten voor 'als de wegen scheiden'. Woordvoerder Jan Gert Heetderks: „We hopen dat het huwelijk standhoudt maar dat is niet altijd mogelijk. Via het dienstboek (2004) bieden we een vorm aan waarin mensen hun beslissing bij God kunnen brengen. Het ligt aan de pastor of hij hier gebruik van wil maken.”

De rooms-katholieke kerk kent geen echtscheidingsrituelen. Het huwelijk is een 'sacrament', zegt woordvoerder Pieter Kohnen, en daarom onverbreekelijk. „Wat God gebonden heeft, scheidde de mens niet.” Alleen als bij de kerkelijke rechtbank blijkt dat het huwelijk bijvoorbeeld niet vrijwillig gesloten is, kan het huwelijk nietig verklaard worden.

Henk Siegers, voorzitter van de raad van huwelijk en echtscheiding van de vrijgemaakt-gereformeerde kerken, kent het ritueel maar denkt niet dat het meerwaarde heeft. Bij scheiding komt een schuldbelijdenis soms voor 'in de privé sfeer maar niet in de kerk'. De zegen wordt meegegeven in vorm van een gebed, vertelt Siegers.

Ieder apart de zegen voor de rest van het leven

Gerrit Post

Bij hun echtscheidingsritueel zijn Bert en Simone begeleid dor de Goudse PKN-predikant Marnix van der Sijs. Hij geeft van harte de zegen mee aan koppels die scheiden. „Ze hebben het misschien wel harder nodig dan een bruidspaar.” Hij ziet graag dat gehuwden 'ordentelijk' uit elkaar gaan. „In de burgermaatschappij wordt daar hard aan gewerkt. Als pastor wil ik daar ook aan bijdragen.”

Van der Sijs betreurt dat koppels met huwelijksproblemen niet eerder aan de bel trekken. „Als beide partners willen, is er met relatietherapie nog een hoop te doen.” Maar de meeste koppels die hij heeft bege-

Als koppels te laat scheiden lopen kinderen schade op

leid, zijn te laat gescheiden, stelt hij. „Kinderen lopen blijvende schade op en partners maken elkaar het leven zuur.” Wat hem betreft kan een echtscheidingsritueel ook in een eredienst. „Als gemeente ben je erbij als het feest is, dan moet je er ook bij zijn als het minder gaat.”

Remonstrants predikant en hoogleraar Europese cultuur Christiane Berkvens zou willen dat het ritueel bekender was, omdat het de verwerking van de scheiding, makkelijker maakt. Via haar rituelenbureau Moederoverste doet Berkvens twee tot

drie echtscheidingsrituelen per jaar. „Moeite met scheiden geldt zeker voor kerkelijke mensen, ze worstelen soms met de belofte en zegen die bij hun huwelijk is uitgesproken. Maar ik vind het niet logisch dat de zegen van God in de praktijk neerkomt op gevangen leven. Als je denkt dat God zegt dat je ondanks alles altijd bij elkaar moeten blijven, vind ik dat bedroevend en wereldvreemd en een gebrek aan naastenliefde.” Ze gelooft niet dat mensen heel makkelijk uit de huwelijksboot stappen.

Volgens haar helpt het bewust, ritueel verbreken van de belofte bij het verwerken van de scheiding. Het mooiste van het ritueel vindt ze dat mensen elkaar zegenen of door hun pastor een zegen meekrijgen voor de rest van hun leven.

Theologe Lieke van Houte studeerde in 2007 af op echtscheidingsrituelen. De vormgeving ervan verschilt: alleen of met z'n tweeën, met of zonder grootouders, thuis, tijdens een maaltijd of in een eredienst, met of zonder kinderen erbij. Ook de keuze van de symbolen kan verschillen. Zo gooide een echtpaar een beeldje kapot en bewaarde de scherven in een pot. Of de ouders gaven de trouwbel aan een van de kinderen. „Het is belangrijk om een ritueel te kiezen dat bij je past”, vindt Van Houte.

Volgens haar hoeft een ritueel niet altijd positief te zijn. Volgens haar is meestal de initiatiefnemer positief, maar laten partners zich soms meertrekken terwijl ze er niet klaar voor zijn. „Iemand zei: 'ik stond daar ineens, ik was er eigenlijk niet aan toe.' Die hield er een zeurderig gevoel aan over. Een goede voorbereiding is dan ook essentieel.”